

Útvarpstjórin — stríðið og málið

Millum tær mongu bókurnar, sum komu út til seinastu júl, var ein sannur »best-seljari«, sum tikið verður til. Tað var bókina »Stríðsárin« hjá Niels Juel Arge útvarpstjóra. Fyrsta upplag var útselt longu áðrenn gamla árið fór, og við uppátturprentingini kom henda fyrsta stríðsbókin hjá útvarpstjóranum út í 4.500 ein-tøkum. Uttan tann mest selda bókin í jólameldringum í fjør.

Nú er so tann næsta bókin um stríðsárin komin.

Tá ið tann fyrsta bókin um stríðsárin kom út í fjør, skrivaði hövundurin, at hon ætlandi var tann fyrsta í eini røð um øll stríðsárin. Fyrsta bókin fevndi um árið 1940, og hóskandi hevði verið, um tann næsta bókin so eisini fevndi um tað næsta krigsárið 1941. Men so er ikki. Henda seinna bókin, sum nú er komin, skal eitt bert at fevna um fyrra hálfvár 1941, tí sum útvarpstjórin sigur: *tílfarið er rúgvismikið, og í 1941 hendi so nógv.*

Eitt fyrirbrigdi, sum ofta verður havt á munni, er hetta at skapa ein torv. Í útgávuni av stríðsárunum kann ikki sigast at vera sloppið undan hesum. Evnið er uttan iva áhuga-vert og væl valt. Men heldur enn at greina og viðgera tað innsavnaða tílfarið, tykist endamálið útvarpstjórans meira at vera at leggja eina so stóra rúgvu fyri fólk, sum til ber. Sum slíkar eru bókurnar bara heilt hugnaligur lesnaður at stytta sær stundir við, halda óivað fleiri.

Víst vóru stríðsárin hendingarik. Tíverri kemur hetta alt ov lítið til sjóndar í bókunum hjá Niels Jueli. Hendingarnar verða liðaðar sundur, eins og tær einki hava við hvørja aðra at gera. So leiðis er statt við báðum bókunum, og tað ger, at lesarin troystast skjótt. Tað sæst eingin heild í tí, sum greitt verður frá, og av tí sama verða verkið og tær hendingar, ið tað umrøður, óverulig og ikki natúrlig fyri tann, sum lesur. Niels Juel finnur sær ikki stóði í nakrari ella nøkrum ávisum hendingum, nakað sum kundið verið við til at gjørt heildarmyndina munandi meira áhugaverða og fjøltáttaða. Alt ov ofta koma egnu pástandir hövundans, ógrundaðir til sjóndar, har orð sum *hest, kanska, óivað o.s.fr.* verða brúkt meira enn gott er.

Sjálvandi skal Niels Jueli vera loyvt at rósa sínun egnu verki. Men tá ið hann sigur, at frásøgu-stilurin er *greiður og leikandi á góðum foyoyskum máli*, er vert at steðga á.

Kanska er málið lætt, kanska halda tey flestu eisini, at so er. Men ikki er verkið nakar málsligur dýrgripur, har roynt verður at binda um heilan fingur, heldur enn at leggja oman á byrði.

Somuleiðis sum verkið als ikki ber brá av at hava visindaligt ísletti, eins hjálparleysur og einsamallur stendur tann málsligi búin. Tú skalt ikki lesa leingi fyri at skilja, at málið í verkinum er sprottið úr einum fremmandum, óheimligum hugsanarahátti.

Mær rennur til hugs ordini hjá Jóhan Hendrikki, at føroyingar hugsa á danskum. Betri dømi um hetta enn bókurnar um stríðsárin fina vit ikki. Sum útvarpstjóri, leiðari á landsins fremsta og ársnæsta mentanarstovni, átti Niels Juel at kent mun á tí sum føroyskt er, og á tí fremmandi og tjóðskaparkøvandi rákinum, sum vit lata okkum renna um koll av.

Longu á fyrstu síðu fáa vit ábendingar: »Torstein Petersen var ein av persónunum í miðdeplinum í Føroyum um hetta mundi,« skrivur Niels Juel. Hver er hesin umrøddi miðdepli? Er hann kanska tann serføroyski Rotaryklubbin, ella hvat? Nei, heldur man tað vera tann danska ordingin »central person«, sum melur í huganum á Niels Jueli. Han heldur fram: »Torstein var leiðari av Fólkaflökinum«. Aftur eitt málsligt fyrirbrigdi, sum ongan góðan eigur í tí føroyska málheiminum. »Í vinnulivinum var Torstein sentralt plaseraður sum sjtóri í Sjóvinnubankanum.« So knortlut kann tað sigast, at Torstein, sum stjóri í Sjóvinnubankanum, hevði avgerandi týdning fyri vinnulivið.

Millum føroyskar handismenn tykist at valda ræðslan fyri tí teir kalla »røtføroyskum« máli. Hetta er serliga tað málið, Fróðskaparsetrið brýtur slóð fyri, serstakliga tá talan er um nýrrót, sum hava rót í tí norrøna (okkara upprunalga) orðatilfeinginum, men sum av dansk-ameriskum lættisoppamálburði verða trokaði burtur.

Hesin sami ótti kemur

heilt týðiliga til sjóndar í bókunum hjá útvarpstjóranum. Vanliga verður skilt ímillum blaðmannamál og tað málið, sum rithøvundar nýta til sínar skaldsøgur. Um Niels Juel hevur ætlað at gjørt seg lættari at skilja við at nýta eitt einfalt blaðmannamál, so er hetta ikki eydnast honum nóg væl. Mær vitandi hevur Niels Juel heldur ongantið roynt seg sum blaðmaður. Ein grundleggjandi munur er á tí skrivaða málinum og so á tí sum útvarpað verður. Útvarpsmaðurin hevur heilt onnur viðurskipti at hugsa um, enn tann, sum skal orða seg í skrift. Ein útvarpsmaður kann geva sama setningi fleiri ymiskar týðningar við at leggja herðingina á ymiskum stöðum. Hetta ber ikki til í skrift, uttan so, at vit taka ljóðskriftina í nýtslu.

Í bókunum um stríðsárin yður av útvarpsmáliskum, sum einans fáa týðning, tá ið rætti viðkomandi lesur tær upp, ella um tekningin hevði verið røtt.

Eitt vanligt bendingadømi í fólkaflökinum er orðið *mánaður* ella *máni*. Í báðum forom er talan um kalkynsorð — tað fyrra sterkt og tað seinna veikt bent. Nær mánaður er vorðin hvørkikynsorð, so sum Niels Juel vil vera við, skulu gudarnir vita, á bls. 95 í seinnu stríðsbókini skrivur hann »og tá mars mánið kom, hevði Bretland mist meiri enn...« Hetta er láturvert.

Hóast tað umfatandi broytingatið, vit hesi seinnu árin hava upplivað, h'ur Útvarp Føroya fram við sínum stírvna og keðiliga sendingalagi. Alt tykist framvegis at vera seymað og skorið eftir einari gamlari, fortugdari uppskrift, ið ikki má verða víkið frá. Tí so verður kaos.

Hetta sama mynstur-stírvna háttatalag kemur eisini til sjóndar í *stríðsbókunum*. Tað er mær ein gáta, hvaðan Niels Juel hevur sína uppskrift at reka útvarpið eftir. Ein slík »uppskrift« er bert ætlað einum, sum er púra óroyndur á økinum. Í dag átti útvarpið at vist seg meira professionelt, og tað sama skuldi verið galdandi fyri eitt so týðandi verk sum bókaraðina um stríðsárin.

Um tær einstøku hendingarnar, ið Niels Juel umrøður, skal ikki leggjast nógv afturat. Bert tað, at við einum hepnari mál-

burði kundu fleiri hendingar verið styttri og greiðari orðaðar, og summar aðrar, ið hava eitthvørt felags, kundu verið lagdar saman.

Ein stórus saknur í stríðsbókunum eru tær vantandi upplýsingarnar um tey mongu nevnið, ið koma fyri. Bæði persónar og skip standa at kalla einsamøll. Her saknast nærilagi og hugur at gera eitt verk so fullgjøgjað sum gjørligt.

Ein týðandi liður í søluni av hesum bókum eru tær mongu myndirnar. Hesar eru við til at lyfta verkið upp úr teirri ringastu neyðini og armóðini. Tíverri bota tær einki um málburðin. Tað er at vóna, at útvarpstjórin vandar sær betur næstu ferð.

Fyri at eingin skal ivast, so vóru Føroyar og føroyingar ikki við í sjálvum stríðnum. At vit vórðu bertknir er so ein annar spurningur, eins og tað heldur ikki hevur nakað beinleiðis við krigsluttøku at gera, at føroyingar fluttu fisk úr Íslandi til Bretlands hesi árin. Í bókunum hjá Niels Jueli fær lesarin næstan ta fatan, at føroyingar vóru við í krignum, javnbjóðis bretum og hinum sam-eindu. Hetta var bara ikki veruleikin.

Eingin er tó, sum ivast í, at krigsárin vóru óhugnalig og sálartýnandi. Og tí kann at enda vera spurt, hvussu kløkt tað er av útvarpstjóranum at vekja hesi óhugnaligu minni aftur, á einum so forpoppaðum og lættisoppakendum grundarlag.

Bókavínur

EKTAÐ TEPPIR Risa jólatilboð

Høvi er nú at velja út tygara teppi ímillum 1.000 onnur á stóru fram-sýning okkara.

Prísir frá kr. 350 til kr. 39.000 pr. stk.

Ongantið hava ektað teppir verið biligari í Føroyum.

Prísdømi:

50 stk. Merabi Belutch	uml. 75 x 50. Vanligur prisur 750,-	pr. stk.	NÚ	350,-
75 stk. Yanimas	uml. 125 x 80. Vanligur prisur 1.250,-	pr. stk.	NÚ	750,-
40 stk. Altibolak Afghan	150 x 55. Vanligur prisur 1.500,-	pr. stk.	NÚ	850,-
100 stk. Belutch	uml. 150 x 90. Vanligur prisur 3.900,-	pr. stk.	NÚ	2.200,-
25 stk. Anatol	uml. 200 x 100. Vanligur prisur 8.500,-	pr. stk.	NÚ	2.900,-
15 stk. Karachi Mouri Bokhara	uml. 190 x 125. Vanligur prisur 9.800,-	pr. stk.	NÚ	4.500,-
30 stk. Zanzibar	uml. 210 x 235. Vanligur prisur 14.500,-	pr. stk.	NÚ	4.500,-
35 stk. Bidjar	uml. 160 x 135. Vanligur prisur 21.000,-	pr. stk.	NÚ	8.500,-
3 stk. Afghan	uml. 300 x 200. Vanligur prisur 20.000,-	pr. stk.	NÚ	10.500,-
3 stk. Kina	uml. 200 x 140. Vanligur prisur 18.000,-	pr. stk.	NÚ	11.500,-
3 stk. Kina	uml. 230 x 170. Vanligur prisur 22.000,-	pr. stk.	NÚ	14.500,-
3 stk. Afghan Mouri Bokhara	uml. 300 x 200. Vanligur prisur 29.000,-	pr. stk.	NÚ	18.000,-

Góð jólagáva — gev eitt teppi

Eaktað teppir eru í dag góð góð ílaga.

Dømi um hetta eru:

8 stk. Isfahan	4 silki við silki	uml. 160 x 110. Vanligur prisur 58.000,-	pr. stk.	NÚ	29.000,-
10 stk. Isfahan	4 silki við silki	uml. 160 x 110. Vanligur prisur 69.000,-	pr. stk.	NÚ	39.000,-

Stórt úrval av sjáldsomum gomlum Kaukasara-teppum.

147 x 129 cm	vanligur prisur 42.000,-	NÚ	20.500,-
177 x 126 —	— 42.000,-	—	21.500,-
168 x 123 —	— 45.000,-	—	22.000,-
180 x 113 —	— 46.000,-	—	22.500,-
173 x 122 —	— 46.500,-	—	22.800,-
180 x 120 —	— 48.000,-	—	23.800,-
207 x 133 —	— 50.000,-	—	24.500,-

OPID:	Mánadag — fríggjadag	9-17.30
	Fríggjadag	9-19
	Leygardag	9-14

ORIENTALSK TEPPIR
V/ TORKIL THOMSEN
Bókbíndaragøta 8 • Tlf. 11106

Beckers

**TYGARA
YNSKI —
OKKARA
UPPGÁVA**

BECKERS MALING
Tlf 13657 Tórshavn